

3. osztály

Megoldások és pontozási útmutató

1. feladat (2 pont):

Mindennapi beszédünkben és az interneten is gyakori hiba, hogy rosszul használjuk szólásainkat. Javítsátok ki az alábbi helytelen szólást, és adjátok meg az eredeti, tehát a helyes szólás jelentését! (Mikor, milyen helyzetben használjuk, kire mondjuk?)

A körmére fagy a munka.

Megoldás: A szólás helyesen: *Körmére ég a munka.*

Jelentése: A sok felhalmozódott teendő miatt igyekeznie kell a munkával, sürgetővé vált a munkája, kapkodnia kell, hogy valamilyen határidőt be tudjon tartani stb.

Minden lényegében ezzel megegyező körülírás, magyarázat elfogadható.

Pontozás: A helyes szólás **1 pont**, a helyes magyarázat **1 pont**.

2. feladat (5 pont):

A keresztretjvények megfejtésével a kezdőbetűket összeolvasva öt olyan hárombetűs szóra találhattok, amelyek valamilyen konyhában található dolgot jelentenek. Melyek ezek a szavak? (A zsűri előtt csak a megtalált öt szót kell elmondanotok.)

a)

T	O	R	K	O	S
Á	R	B	O	C	
L	Ú	D	A	S	

Falánk.
Vitorlatartó rúd.
Mesehős: ... Matyi.

b)

V	É	K	A				
A	L	V	A	J	Á	R	Ó
J	Á	R	T	A	S		

„Nem rejti ... alá a véleményét”. (szólás)
Holdkóros.
Gyakorlott valamiben, ért hozzá.

c)

K	Ö	P	C	Ö	S		
É	R	D	E	S			
S	I	V	A	T	A	G	

Alacsony, kövérkés.
Durva tapintású.
Homokos pusztaság.

d)

T	U	T	A	J		
E	K	E				
J	Á	V	O	R		

Kezdetleges vízi jármű.
Szántóeszköz.
Szarvasfajta.

e)

M	Á	T	K	A				
Á	K	O	M	B	Á	K	O	M
K	U	V	I	K				

Népies megnevezése a kedvesnek, szeretett társnak.
Nehezen vagy nem olvasható gyerekes irkafirka.
Halálmadárnak is nevezett bagolyféle.

Pontozás: Az öt szó: TÁL, VAJ, KÉS, TEJ, MÁK. Minden megtalált szó **1-1 pont**.

Szabadon választott produkció

Szemponatok a pontozáshoz (0-tól 9 pontig):

- témaválasztás, kidolgozottság
- az előadás színvonala (változatosság, ötletesség stb.)
- az előadás nyelvi minősége (hangerő, artikuláció, szókincs stb.)
- csapatszellem, felkészültség

4. osztály

Megoldások és pontozási útmutató

1. feladat (2 pont):

Mindennapi beszédünkben és az interneten is gyakori hiba, hogy rosszul használjuk szólásainkat. Javítsátok ki az alábbi helytelen szólást, és adjátok meg az eredeti, tehát a helyes szólás jelentését! (Mikor, milyen helyzetben használjuk, kire mondjuk?)

Nem vesz zsákbamacskát.

Megoldás: A szólás helyesen: *Nem árul zsákbamacskát.*

Jelentése: Öszintén megmondja, mit gondol, mit tervez; nem titkolja a szándékát, nyíltan elárulja a célját stb. Minden lényegében ezzel megegyező körülírás, magyarázat elfogadható.

Pontozás: A helyes szólás **1 pont**, a helyes magyarázat **1 pont**.

2. feladat (5 pont):

A keresztretjvények megfejtésével a kezdőbetűket összeolvasva öt hárombetűs melléknevet találhattok. Melyek ezek a szavak? (A zsűri előtt csak a megtalált öt szót kell elmondanotok.)

a)

V	I	T	É	Z		
A	P	Á	C	A		
D	Ö	B	R	Ö	G	I

Hős, katona.

Kolostorban lakó női szerzetes.

Az uraság a Lúdas Matyi című mesében.

b)

D	E	R	E	S			
Ú	T	O	N	Á	L	L	Ó
S	A	S					

Középkori, büntetésre szolgáló pad, erre „húzták” az elítéltet.

Utasokat fosztogató betyár, rabló.

Kétfejű címerállat, ragadozómadár.

c)

K	A	C	O	R	
É	K	E	Z	E	T
K	Á	N	T	O	R

... király, népmese macska szereplője.

Betűket megkülönböztető jel, többnyire magánhangzók felett.

Templomi énekes.

d)

B	A	J	V	Í	V	Á	S
A	B	R	A	K			
L	Ó	L	Á	B			

Lovagok közötti torna, párbaj.

Lóeledel összefoglaló neve.

„Kilóg a” (szólás)

e)

T	U	R	U	L	
Á	R	N	I	K	A
G	E	B	E		

A magyarok szent állata, kerecsensólyom.

Szegény Dzsoni és ... (Lázár Ervin meséje)

Rozzant, girhes ló.

Pontozás: Az öt melléknév: VAD, DÚS, KÉK, BAL, TÁG. Minden megtalált melléknév **1-1 pont**.

Szabadon választott produkció

Szempontok a pontozáshoz (0-tól 9 pontig):

- témaválasztás, kidolgozottság
- az előadás színvonala (változatosság, ötletesség stb.)
- az előadás nyelvi minősége (hangerő, artikuláció, szókincs stb.)
- csapatszellem, felkészültség

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ – SZÓBELI (2014. DECEMBER 6.)

5. osztály

Megoldások és pontozási útmutató

1. feladat (2 pont):

Beszédünkben, sőt a sajtóban, az interneten is gyakori hiba, hogy összekeverjük szólásainkat. Melyik kettőből jött létre az alábbi szóláskeveredés? Adjátok meg az eredeti szólásokat és jelentésüket is!
Megfagyott benne az ütő.

Megoldás: A szólások helyesen: *Megfagyott benne a vér. Megállt benne az ütő.*

Jelentésük: Mindkét szólás jelentése lényegében az, hogy szörnyen megdöbben, megrémül, elhül, letaglózza valami, stb. Előfordulhat és elfogadható, hogy a versenyzők árnyalatnyi különbséget találnak a két szólás stílusértéke között; esetleg a „megfagyott benne a vér” szólást nyomatékosabbnak, súlyosabbnak találják. Minden lényegében ezekkel megegyező körülírás, magyarázat elfogadható.

Pontozás: Csak az egyik szólás helyes magyarázattal **1 pont**, mindkét szólás helyes magyarázattal **2 pont**.

2. feladat (5 pont):

A keresztretjvények megfejtésével a kezdőbetűket összeolvasva öt hárombetűs igét találhattok. Melyek ezek a szavak? (A zsűri előtt csak a megtalált öt szót kell elmondanotok.)

a)

F	E	R	E	N	C
É	R	E	M		
R	A	G			

Himnuszunk szerzőjének keresztnéve.
„Az ... - nek két oldala van.” (szólás)
A toldalékok egyik fajtája.

b)

J	A	V	A	S																
Ö	K	Ö	L	V	Í	V	Ó													
N	Á	N	D	O	R	F	E	H	É	R	V	Á	R							

... asszony, gyógyfüvekkel gyógyító vajákos asszony.
Bokszoló más szóval.
Itt aratott Hunyadi János győzelmet a török felett 1456-ban.

c)

L	E	H	E	L																	
E	S	K	Ü																		
L	A	K	O	M	A																

Kürtjéről híres magyar mondai hős.
Fogadalomtétel.
Ünnepélyes, fényűző étkezés.

d)

M	E	L	L	É	K	N	É	V														
A	P	R	Ó	D																		
R	E	G	Ö	L	É	S																

Az egyik alapszófaj.
Főúri udvarban szolgálatot tevő nemes ifjú, fegyverhordozó.
Újévi népszokásunk.

e)

V	A	C	K	O	R																	
É	T	I																				
L	I	L	I	O	M																	

A vadkörte népies neve.
Csigafajta.
Jellemzően fehér színű, illatos virág; az ártatlanság jelképe.

Pontozás: Az öt ige: FÉR, JÖN, LEL, MAR, VÉL. Minden megtalált ige **1-1 pont**.

Szabadon választott produkció

Szemponatok a pontozáshoz (0-től 9 pontig):

- témaválasztás, kidolgozottság
- az előadás színvonala (változatosság, ötletesség stb.)
- az előadás nyelvi minősége (hangerő, artikuláció, szókincs stb.)
- csapatszellem, felkészültség

6. osztály

Megoldások és pontozási útmutató

1. feladat (2 pont):

Beszédünkben, sőt a sajtóban, az interneten is gyakori hiba, hogy összekeverjük szólásainkat. Melyik kettőből jött létre az alábbi szóláskeveredés? Adjátok meg az eredeti szólásokat és jelentésüket is!
Beadja a törülközőt.

Megoldás: A szólások helyesen: *Beadja a kulcsot / derekát. Bedobja a törülközőt.* (Azaz a „beadja” igével két különböző szólásra is találhatnak a versenyzők, de nyilván csak egyet várunk el tőlük.)

Jelentésük: A „beadja a kulcsot” azt jelenti, hogy meghal. A „beadja a derekát” azt jelenti, hogy beleegyezik valamibe, hagyja magát rábeszélni. Aki „bedobja a törülközőt”, az felad valamit, nem győzi a feladatot. Minden lényegében ezekkel megegyező körülírás, magyarázat elfogadható.

Pontozás: Csak az egyik szólás helyes magyarázattal **1 pont**, mindkét szólás helyes magyarázattal **2 pont**. (Amennyiben a *beadja* igével mindkét szólást megtalálják, a megoldásnak ezért a feléért így is csak 1 pont jár. Továbbá ha az egyiket ezek közül elrontják, de a másik helyes, az nem baj, attól még jár az 1 pont.)

2. feladat (5 pont):

A keresztrejtvények megfejtésével a kezdőbetűket összeolvasva öt hárombetűs igét találhattok. Melyek ezek a szavak? (A zsűri előtt csak a megtalált öt szót kell elmondanotok.)

- a)

J	E	L	K	É	P
Á	B	R	Á	N	D
R	E	N	D	Ü	L

 E T L E N Ü L
- Szimbólum más néven.
Képzeltetés, vágyálom.
Így legyünk hívei a hazának Vörösmarty szerint.
- b)

V	I	R	R	A	D	
E	T	E	L	E		
T	Ö	P	R	E	N	G
- Pirkad, hajnalodik.
Attila, hun király neve másképpen.
Tanakodik.
- c)

R	Ó	N	A		
A	L	K	U		
K	O	L	O	M	P
- Síkság.
Üzleti egyezkedés.
Állatok nyakába akasztott hangjelző eszköz.
- d)

H	U	B	A				
O	R	D	A	S			
Z	Á	P	O	R	E	S	Ő
- A hét vezér egyike.
A farkas egyik jelzője.
„Hull a könnye, mint a” (szólás)
- e)

H	Ú	B	E	L	E			
Í	V	Á	S					
V	O	N	A	K	O	D	I	K
- ... Balázs, hirtelenkedő ember.
A halak szaporodási folyamata.
Húzódzik, óztkodik valamit megtenni.

Pontozás: Az öt ige: JÁR, VET, RAK, HOZ, HÍV. Minden megtalált ige **1-1 pont**.

Szabadon választott produkció

Szemponatok a pontozáshoz (0-tól 9 pontig):

- témaválasztás, kidolgozottság
- az előadás színvonala (változatosság, ötletesség stb.)
- az előadás nyelvi minősége (hangerő, artikuláció, szókincs stb.)
- csapatszellem, felkészültség

BOLYAI ANYANYELVI CSAPATVERSENY
ORSZÁGOS DÖNTŐ – SZÓBELI (2014. DECEMBER 6.)

7. osztály

Megoldások és pontozási útmutató

1. feladat (2 pont):

Beszédünkben, sőt a sajtóban, az interneten is gyakori hiba, hogy összekeverjük szólásainkat. Melyik kettőből jött létre az alábbi szóláskeveredés? Adjátok meg az eredeti szólásokat és jelentésüket is!
Kiküszöböli a csorbát.

Megoldás: A szólások helyesen: *Kiköszörüli a csorbát. Kiküszöböli a hibát.*

Jelentésük: Aki „kiköszörüli a csorbát”, az egy korábban elkövetett hibát helyrehoz; kijavít valamit, amit elrontott. Ritkábban azt is jelenti, hogy visszavág egy vereséért. Nem elvárás, hogy a versenyzők felismerjék, megfogalmazzák, de benne van, hogy a saját hibáját javítja ki. A „kiküszöböl” jelentése kiiktat, kizár; tehát kijavítja, elhárítja a hibát, esetleg eleve kizárja a hiba lehetőségét. Minden lényegében ezekkel megegyező körülírás, magyarázat elfogadható.

Pontozás: Csak az egyik szólás helyes magyarázattal **1 pont**, mindkét szólás helyes magyarázattal **2 pont**.

2. feladat (5 pont):

A keresztrejtvények megfejtésével a kezdőbetűket összeolvasva öt hárombetűs igét találhattok. Melyek ezek a szavak? (A zsűri előtt csak a megtalált öt szót kell elmondanotok.)

a)

S	I	V	Á	R
Í	R	Ó		
R	Í	M		

Kietlen, kopár.
Kevésbé ismert, iható tejtermék.
Páros, bokor- és ölelkező is van ilyen.

b)

D	É	V	A			
Ő	R	J	Ö	N	G	
L	E	V	É	D	I	A

A vár neve Kőműves Kelemen történetében.
Dühöng.
A magyarok egyik őshazája.

c)

K	O	N	T	Á	R			
É	L	Ő	S	K	Ö	D	Ő	
R	O	V	Á	S	Í	R	Á	S

A mesterségéhez nem értő, gyatra iparos.
Parazita.
Eleink hagyományos betűvetése.

d)

F	E	J	E	D	E	L	E	M
Ő	R							
Z	E	N	D	Ü	L	É	S	

Géza és II. Rákóczi Ferenc is ezt a rangot, méltóságot viselte.
Strázsa.
Lázadás, felkelés.

e)

Z	A	M	A	T
Ú	J	S	Á	G
G	É	M	E	S

Íz.
Sajtótermék.
Ilyen kút is van.

Pontozás: Az öt ige: SÍR, DÖL, KÉR, FŐZ, ZÚG. Minden megtalált ige **1-1 pont**.

Szabadon választott produkció

Szemponatok a pontozáshoz (0-tól 9 pontig):

- témaválasztás, kidolgozottság
- az előadás színvonala (változatosság, ötletesség stb.)
- az előadás nyelvi minősége (hangerő, artikuláció, szókincs stb.)
- csapatszellem, felkészültség

8. osztály

Megoldások és pontozási útmutató

1. feladat (2 pont):

Beszédünkben, sőt a sajtóban, az interneten is gyakori hiba, hogy összekeverjük szólásainkat. Melyik kettőből jött létre az alábbi szóláskeveredés? Adjátok meg az eredeti szólásokat és jelentésüket is!
Pellengérrre tűz.

Megoldás: A szólások helyesen: *Pellengérrre állít. Zászlajára tűz. (Tollhegyre tűz.)*

Jelentésük: A „pellengérrre állít” azt jelenti, hogy nyilvánosan megszégyenít. Vélte vagy valós hibáit, bűneit mások előtt a fejére olvassa, szégyenbe hoz stb. A szólás szinonimája a „kipellengérez”. A „zászlajára tűz” jelentése, hogy valamit legfontosabb céljaként határoz meg, célul tűz ki valamely jelentős dolgot, esetleg küldetésének tartja, nyíltan felvállalja azt. Nem valószínű, de előfordulhat, hogy rátalálnak a „tollhegyre tűz” szólásra, ennek jelentése: (kritikusan vagy rosszalóan) ír valakiről, valamiről. Minden lényegében ezekkel megegyező körülírás, magyarázat elfogadható.

Pontozás: Csak az egyik szólás helyes magyarázattal **1 pont**, mindkét szólás helyes magyarázattal **2 pont**. (Amennyiben a *tűz* igével mindkét szólást megtalálják, a megoldásnak ezért a feléért így is csak 1 pont jár. Továbbá ha az egyiket ezek közül elrontják, de a másik helyes, az nem baj, attól még jár az 1 pont.)

2. feladat (5 pont):

A keresztrejtvények megfejtésével a kezdőbetűket összeolvasva öt hárombetűs igét találhattok. Melyek ezek a szavak? (A zsűri előtt csak a megtalált öt szót kell elmondanotok.)

a)

V	A	Z	U	L
E	M	E	S	E
R	O	M	O	K

Árpád-házi trónkövetelő, akit megvakítottak.
Álmos anyja.
„mit ér epedő kebel e ... ormán?”

b)

M	A	R	S			
E	M	Ő	K	E		
R	É	V	Ü	L	É	S

Római hadisten.
Zéta szerelme *A láthatatlan ember* című regényben.
A táltos vagy sámán belső szellemi utazása.

c)

S	A	R	O	L	T	
Ú	J	Í	T	Á	S	
G	A	N	D	A	L	F

Szent István király édesanyja.
Nyelv... – Kazinczy Ferenc mozgalma.
Mágus *A Gyűrűk Ura* című regényben.

d)

N	O	M	Á	D					
É	G	B	E	K	I	Á	L	T	Ó
Z	Á	G	O	N					

Nem letelepült, vándor, pásztorkodó életmód jelzője.
Nagyon súlyos bűn jelzője.
Mikes Kelemen szülőfaluja.

e)

T	O	P	Á	N	K	A		
Á	M	Í	T					
R	O	M	A	N	T	I	K	A

Női lábbeli, cipellő.
Szédít, hiteget.
A XIX. században virágzó korstílus, stílusirányzat.

Pontozás: Az öt ige: VER, MER, SÚG, NÉZ, TÁR. Minden megtalált ige **1-1 pont**.

Szabadon választott produkció

Szemponatok a pontozáshoz (0-tól 9 pontig):

- témaválasztás, kidolgozottság
- az előadás színvonala (változatosság, ötletesség stb.)
- az előadás nyelvi minősége (hangerő, artikuláció, szókincs stb.)
- csapatszellem, felkészültség